

1.1 ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของตัวชี้วัด และความรู้ที่นำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์
ประเด็น ระบบประปาหมู่บ้านใน อปท. เป้าหมาย ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน
(ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563)

1.1 แสดงผลผลิตผลลัพธ์ระดับ C (Comparisons) การเปรียบเทียบ

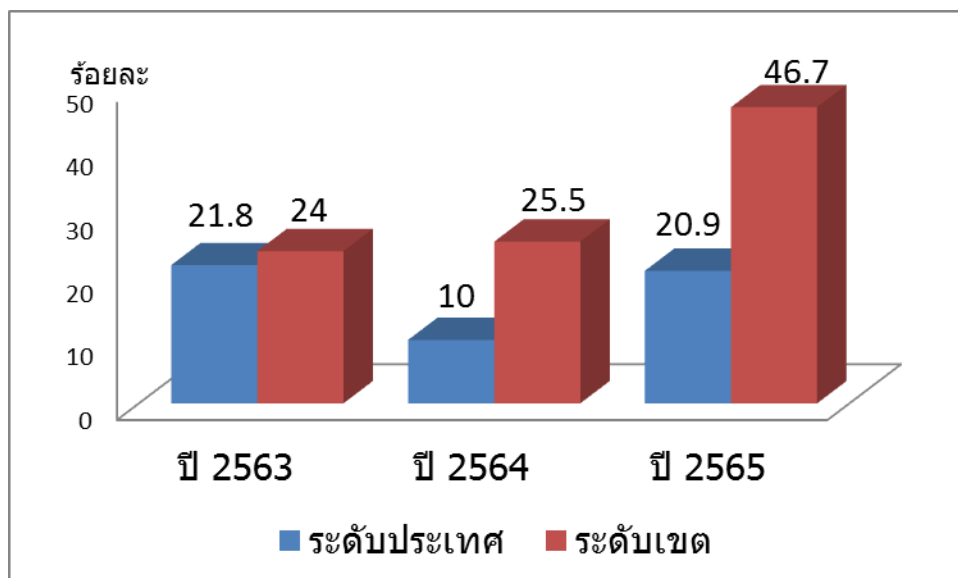
ปี พ.ศ. 2565 กรมอนามัยขับเคลื่อนให้ระบบประปาหมู่บ้านใน อปท. เป้าหมาย ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพ
น้ำประปาหมู่บ้าน (ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563) โดยกำหนดเป้าหมายการ
ดำเนินงานปีงบประมาณ 2565 คือ อปท.เป้าหมาย 74 แห่ง มีการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านให้
ได้มาตรฐาน โดยมีสถานการณ์ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน 3 ปีซ้อนหลังดังนี้

ตารางแสดงผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน (ปีงบประมาณ 2563 - 2565)

ผลการตรวจ วิเคราะห์ คุณภาพ น้ำประปา	หน่วยวัด	ผลการดำเนินงานในรอบปีงบประมาณ					
		ระดับประเทศ			ระดับเขต 12		
		2563	2564	2565*	2563	2564	2565*
ผ่านมาตรฐาน	ร้อยละ	21.8	10	20.9	24	25.5	50
ไม่ผ่าน มาตรฐาน	ร้อยละ	78.2	90	79.1	76	74.5	50

*ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2565

ตารางที่ 1 แสดงผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน (ปีงบประมาณ 2563 - 2565) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563
- 2565 เปรียบเทียบระหว่างระดับประเทศกับระดับเขต 12

ภาพที่ 1 กราฟแสดงผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน (ปีงบประมาณ 2563 - 2565) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565 เปรียบเทียบระหว่างระดับประเทศกับระดับเขต 12

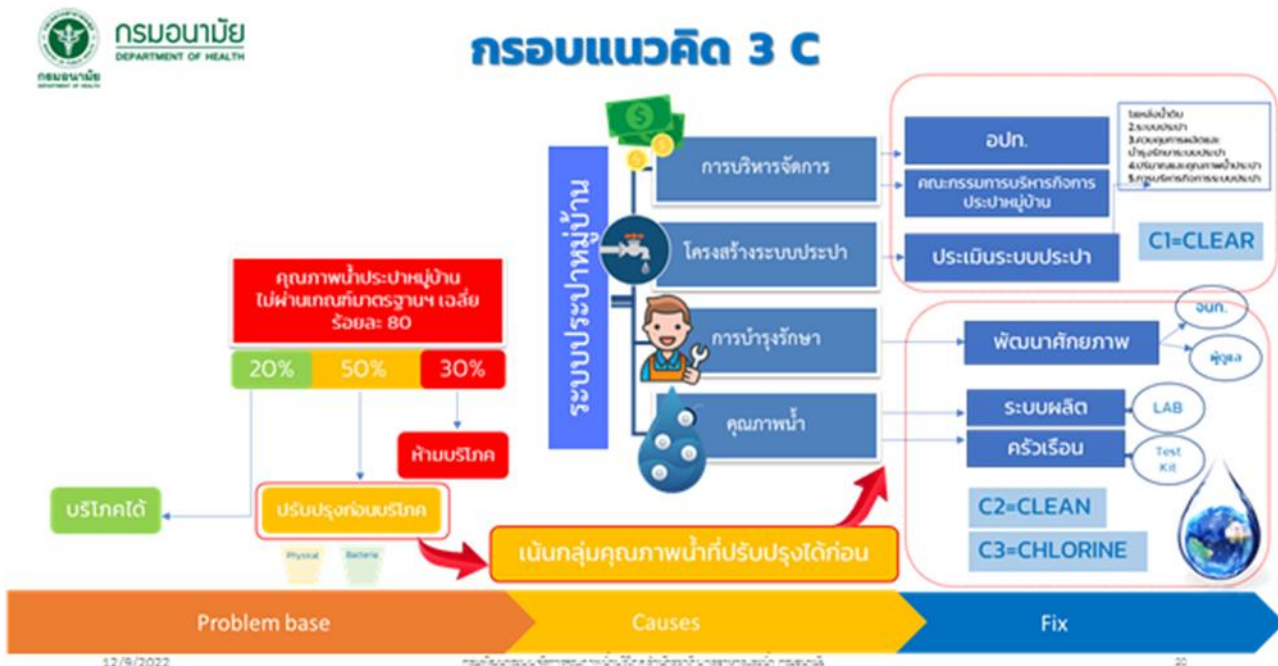
จากตารางที่ 1 และรูปที่ 1 แสดงผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน (ปีงบประมาณ 2563 - 2565) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565 เปรียบเทียบระหว่างระดับประเทศกับระดับเขต 12 พบว่า ปีงบประมาณ 2563 คุณภาพน้ำประปาที่ตรวจวิเคราะห์มีผลใกล้เคียงกันในระดับประเทศและระดับเขต 12 เนื่องจาก ปีงบประมาณ 2563 การสู่มตัวอย่างเป็นลักษณะของการสู่มแบบทั่วไปเพื่อทราบสถานการณ์โดยรวม ซึ่งร้อยละของคุณภาพน้ำที่แสดงผลเป็นค่าเฉลี่ยโดยปกติของคุณภาพน้ำประปาทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการตรวจวิเคราะห์ในหลายปีที่ผ่านมาที่พบว่า คุณภาพน้ำประปาโดยรวมผ่านเกณฑ์ไม่เกินร้อยละ 30 ส่วนปี 2564 ในพื้นที่ ศูนย์อนามัยที่ 12 สู่มเลือกเก็บตัวอย่างเพียง 3 จังหวัดเป็นตัวแทนได้แก่ จังหวัดตรัง ยะลา และปัตตานี แบบไม่เจาะจง พบว่าคุณภาพน้ำประปาใกล้เคียงกับปี 2563 แต่มีแนวโน้มที่ดีขึ้น และสูงกว่าระดับประเทศทั้งนี้เนื่องจากมีระบบประปาบางแห่งได้รับการพัฒนาศักยภาพและการติดตามจากสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 สงขลา ซึ่งเป็นเครือข่ายการทำงานที่สำคัญ ทำให้มีการดูแลบำรุงรักษาระบบประปาที่ดี สำหรับปี 2565 ศูนย์อนามัยที่ 12 ได้จัดทำโครงการ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำเพื่อการบริโภคในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 12 ซึ่งมีกิจกรรมที่ครอบคลุมทั้งการอบรมพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลระบบประปา การนิเทศติดตาม การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ และการผลักดันให้มีประปา อปท.ต้นแบบ ผนวกกับการบูรณาการงาน พัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ EHA ใน อปท.เป้าหมายที่ได้คัดเลือกขับเคลื่อนงาน จึงทำให้คุณภาพน้ำที่ตรวจวิเคราะห์ในประปาเป้าหมายดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ดี คือผ่านเกณฑ์ถึงร้อยละ 46.7 ซึ่งสูงกว่าระดับประเทศที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 20.9 แสดงถึงการขับเคลื่อนงานพัฒนาระบบประปา อปท.และประปาหมู่บ้านหากจะให้มีการพัฒนาทั้งระบบประปาและคุณภาพน้ำที่ได้มาตรฐาน ต้องมีการดำเนินงานในกระบวนการที่ครบถ้วนดังกล่าวเพื่อให้ผู้ดูแลระบบประปาและผู้เกี่ยวข้องสามารถบำรุงรักษาและดูแลระบบประปาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แหล่งน้ำดิบ กระบวนการผลิต การจำหน่ายตามเสนอต่อ จนถึงคุณภาพน้ำปลายท่ออยู่ในเกณฑ์มาตรฐานจึงจะทำให้ประชาชนผู้ใช้น้ำสามารถใช้น้ำประปาที่สะอาดปลอดภัยลดความเสี่ยงการเกิดโรคจากน้ำเป็นสื่อได้ ส่วนระบบประปาที่คุณภาพน้ำยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานประปาดื่มได้ กรมอนามัยพ.ศ. 2563 นั้น พบว่าส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านแบคทีเรียซึ่งสะท้อนผลไปยังระบบการผลิตประปาที่ไม่มีการเติมคลอรีน หรือเติมคลอรีนแต่ไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ ตลอดจนยังมีการไม่ยอมรับกลิ่นคลอรีนในกลุ่มผู้ใช้น้ำ จึงเป็นประเด็นที่ท้าทาย ที่จะต้องผลักดันให้ อปท.ต่าง ๆ หรือกรรมการผู้ดูแลระบบประปา จัดให้มีระบบการฆ่าเชื้อด้วยคลอรีน ซึ่งต้องมีการเพิ่มเติมองค์ความรู้เรื่องดังกล่าวอย่างเข้มข้น ตลอดจนสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องคลอรีนกับการฆ่าเชื้อโรคในน้ำประปาแก่ประชาชนผู้ใช้น้ำต่อไป

1.2 แสดงผลผลิตผลลัพธ์ ระดับ T (Trends) แนวโน้ม

ศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา มีจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลและ อบต.ในพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 617 แห่ง ในจำนวนนี้มี อปท.ที่มีระบบประปาขนาดใหญ่หรือประปาเขตเมือง จำนวน 2 แห่ง มี อปท.ที่ใช้น้ำประปาของการประปาภูมิภาค 30 แห่งโดยประมาณ ดังนั้นมี อปท.ที่มีระบบประปาของตัวเองหรือมีคณะกรรมการประปาหมู่บ้านดูแลประมาณ 585 1 แห่ง

จากผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำดั่งข้อที่ 1.1 ข้างต้น จะเห็นได้ว่าในปีงบประมาณ 2565 คุณภาพน้ำประปามีแนวโน้มผ่านเกณฑ์มาตรฐานได้สูงขึ้นจากปีที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องจาก การดำเนินงานในปี 2565 มีการปรับรูปแบบกิจกรรมการดำเนินงานในเชิงคุณภาพมากขึ้น ซึ่งอาจกำหนดเป้าหมายขับเคลื่อนไม่มากนักแต่จัดให้มีกิจกรรมที่ครอบคลุมตั้งแต่ การพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลระบบประปา การนิเทศติดตาม การเฝ้าระวัง โดยจากเป้าหมาย จังหวัดละ 1 อปท. ศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา ได้ดำเนินการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลระบบประปา จำนวน 6 อปท.ใน 6 จังหวัด ยกเว้นจังหวัดสตูล และมีการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำระบบประปา 15 แห่งใน 5 อปท. ทั้งนี้เนื่องจากปี 2565 มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณและระยะเวลาดำเนินงานเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทางภาคใต้ ที่มีระยะเวลายาวนาน

ดังนั้นในการขับเคลื่อนงานการพัฒนาระบบประปาในปี งบประมาณ 2566 กรมอนามัยกำหนดเป้าหมาย อปท. พัฒนาระบบประปาหมู่บ้าน จังหวัดละอย่างน้อย 2 อปท. พื้นที่เขตสุขภาพที่ 12 มีจำนวนไม่น้อยกว่า 14 อปท.ระบบประปาที่ต้องขับเคลื่อน ประมาณ 42 แห่งโดยประมาณ ซึ่งหากมีการขับเคลื่อนตามแนวทางเช่นเดียวกับปี 2565 ภายใต้กรอบแนวคิด 3 C (Clean Clear Chlorine) เพิ่มเติมเรื่องภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง การพัฒนาศักยภาพหลายช่องทาง ตลอดจนการใช้ Digital Platform มาช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงาน มีโอกาสที่จะเกิดการพัฒนาระบบประปาและคุณภาพน้ำประปาให้ได้มาตรฐานเป็นไปตามเป้าหมายที่กรมอนามัยได้กำหนดไว้ ที่ร้อยละ 20 หรือสูงกว่า

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการดำเนินงานระบบประปาหมู่บ้านใน อปท. เป้าหมาย ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน (ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563)

1.3 แสดงผลผลิตผลลัพธ์ ระดับ Le (Level) ของผลดำเนินการในปัจจุบัน

ผลการดำเนินงานในปัจจุบัน ปีงบประมาณ 2565 ตั้งแต่เดือน ตุลาคม ที่ผ่านมา จนขณะนี้ ยังอยู่ในระหว่างเตรียมการซึ่งได้ดำเนินการชี้แจงให้ภาคีเครือข่าย 7 จังหวัดทำการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายดำเนินการ อย่างน้อยจังหวัดละ 2 อปท.รวม ไม่น้อยกว่า 14 อปท. โดยในการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย ใช้ฐานข้อมูลผลการขับเคลื่อนงาน EHA ที่ผ่านมา และพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาระบบประปาของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 ที่ผ่านมาเป็นข้อมูลประกอบ ซึ่งเป้าหมายบางแห่งได้แจ้งข้อมูลพื้นฐานไปยังกรมอนามัยแล้ว เพื่อรองรับการเข้าระบบการอบรมพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลระบบประปาผ่านระบบออนไลน์ ในเดือน ธันวาคมนี้

ในส่วนของศูนย์อนามัยที่ 12 ได้จัดทำแผนและโครงการเพื่อเตรียมการขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกับ สสจ. ซึ่งมีกิจกรรมอบรมพัฒนาศักยภาพ การประสานภาคีเครือข่าย การนิเทศติดตาม และการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ ในไตรมาสที่ 2 เป็นต้นไป

- ผลการวิเคราะห์ สารสนเทศ และความรู้ที่นำมาใช้

ข้อมูล/ความรู้ที่นำมาใช้	แหล่งที่มาของข้อมูล
1. แนวทางการขับเคลื่อนประปาหมู่บ้านสะอาด	be274e92a6f514492430f67aa8077f83.pdf
2. คู่มือหลักเกณฑ์และมาตรฐานคุณภาพระบบประปาหมู่บ้านขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	https://drive.google.com/file/d/1AixAuSdpcm9qetviiUat9cEmnwDLXIm-/view
3. Template ตัวชี้วัดภายใต้แผนปฏิบัติการ กรมอนามัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 คลัสเตอร์อนามัยสิ่งแวดล้อม	https://envhealthcluster.anamai.moph.go.th/th/actionplan66/download?id=96696&mid=37461&mkey=m_document&lang=th&did=29720
4. คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนระบบประปาหมู่บ้าน ประจำปีงบประมาณ 2565	https://foodsafety.anamai.moph.go.th/th/handbook/3265

